

Delrapport 1.6.2020 Prosjektnr. 332974 “Kofter på tvers av tida”

Prosjektleder Jorunn Jernsletten, Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM)

Status for framdrift

Prosjektet startet som planlagt 1.1.2019. Forrige rapportering gjaldt til 1.6.2020 og denne rapporten er for perioden 1.6.2020 til 1.6.2021.

Aktivitet i prosjektet sammenholdt med prosjektplan og budsjett

Prosjektplan og budsjett er i hovedsak fulgt i følge det som er oppgitt i søknaden. Foreløbige utgifter er hovedsaklig lønn til prosjektleder, honorar til fotograf og catering i forbindelse med temadager. Det er også foretatt reiser på prosjektet, bla. magasinbesøk ved andre institusjoner. På grunn av den pågående korona-pandemien, har prosjektleder store deler av året hatt hjemmekontor. Det har ikke vært mulig å arrangere temadager på museet. To aktiviteter som var satt opp for 2021: skrijving av artikkel til Varanger årbok og utarbeiding av temanummer av museets skriftserie basert på prosjektet, ble fremskyndet til 2020. Artikkelen ble publisert november 2020 og arbeidet med temanummeret i skriftserien er under oversettelse før publisering høsten 2021. På grunn av pandemien, og et økt fokus på digital formidling, ble det besluttet at den planlagte vandreutstillingen omgjøres til en digital nettutstilling. Dette er også hensiktsmessig i forhold til at det er framskaffet store mengder fotografier som en del av samtidsdokumentasjonen, i tillegg til historiske fotografier fra arkiv. En nettutstilling gjør det lettere å nå ut til flere og få vist fram det rike bildematerialet. Innholdet til nettutstillingen er produsert, tekster er under oversetting og programmering av utstillinga vil foregå sommeren 2021.

Det har i rapporteringsperioden vært lagt vekt på formidling fra prosjektet, og å ta imot innspill og tilbakemeldinger som brukes i ferdigstillingen av temanummer og nettutstilling.

Publikasjoner 2020

Fagfellevurdert artikkel:

Jorunn Jernsletten. «Man må jo vise hvor man kommer fra! Samisk identitet fortolket gjennom kofter i Nesseby». Arr Idéhistorisk tidsskrift, nr. 1-2 2020.

Republisert artikkel: «Man må jo vise hvor man kommer fra! Samisk identitet fortolket gjennom kofter i Nesseby». Salongen Nettidsskrift for filosofi og idéhistorie, publisert på nett 30.07.2020.

Populærvitenskapelig artikkel:

Jorunn Jernsletten. «Et plagg for å vise tilhørighet. Endringer i bruk av kofter fra gjenreisningstidas fornorsking til nåtidens stolthet i Nesseby». Varanger årbok 2020.

Digitale presentasjoner:

«Kofter på tvers av tida - skotøy og koftebruk i Nesseby 1920 – 2020»

Publisert på Youtube 3.2.21.

<https://youtu.be/pVymfGX3Wjw> - norsk versjon

«Gávttit áiggi čađa – gápmagat ja gáktegeavaheapmi Unjárggas 1920-2020»

<https://youtu.be/ybBE7Gn5aj4> - samisk versjon

«Koftesyersker i Nesseby»

Publisert på Youtube 8. mars 2021.

<https://youtu.be/cv8qVthr9tQ> - norsk versjon

«Gáktegoarrut Unjárggas»

<https://youtu.be/hBbeiA74z20> - samisk versjon

Innlegg på digitalt Museumspedagogisk seminar 22.3.2021

Tittel "Fra fysiske temadager til digital formidlingskanal"

Pga. pandemien ble formidling knyttet til prosjektet "Kofter på tvers av tida" flyttet fra vårt museumslokale til en digital formidlingskanal på Youtube. Hvilke fordeler har det bragt med seg, og hva gikk tapt på veien?

Før korona var en viktig del av prosjektet å arrangere temadager. Så kom korona – og alle slike seanser tok brått slutt. Prosjektet er 3-årig, og vi er nå godt inne i det tredje året. Prosjektet har resultert i 2 publiserte artikler så langt, og jeg jobber med en nettutstilling og bok. Men det føltes feil å ikke skulle ha noen underveisformidling. Etersom alt annet har gått digitalt i år, fant jeg derfor ut at det var verdt å forsøke. Valget falt på å lage en billedpresentasjon på youtube. Da spilte jeg inn lyden på forhånd, og la inn bildene slik de passet i forhold til det jeg snakket om. Ikke så ulikt hvordan jeg ville holdt en presentasjon på en åpen temadag på museet. Men – hva var resultatet? Jeg hadde selv ikke store forventninger, ettersom dette var et nytt konsept for vårt museum. Jeg tenkte at hvis det var minst 10 som så videoen, så skulle jeg være fornøyd. Det var forresten mye mer arbeid enn om jeg skulle ha holdt en vanlig presentasjon. Responsen var bedre enn forventet. I løpet av den første uka hadde 337 personer sett presentasjonen. Dette er jo atskillig flere enn det som ville ha kommet på en temadag på museet. Slik sett var det en umiddelbar suksess. Vårt museum ligger i en kommune hvor majoriteten er samisk, og vi bestreber oss på å formidle både på samisk og norsk. En fordel med å legge ut presentasjonen på nett, var at jeg kunne lage to versjoner – en på norsk og en på nordsamisk. Vi ligger svært nær finskegrensen, og har mye kontakt med samiske miljøer der. Da er samisk fellesspråket, så en presentasjon på samisk vil være tilgjengelig også for de finsk-samiske miljøene. Ca. 1/5 av seerne valgte den samiske versjonen. Vi er jo en liten kommune, med 900 innbyggere, og selv om folk fra nabokommunene ofte kommer kjørende når vi har arrangementer, så er det klart at en youtube-video når mye lenger og er lettere tilgjengelig for flere.

Men hva gikk tapt på veien? Formålet med temadagene på museet har vært å komme i en dialog med publikum. Det er denne to-veis samtalen som har størst verdi. Dette savnet jeg veldig etter publisering på nettet. Det at noen liker innlegg du har delt, er hyggelig, men har ikke samme effekt. De få kommentarene som kom ble hengende litt i løse luften. Det er utilfredsstillende å forsøke å ha en dialog i kommentarfeltene. Selvfølgelig kan det være at noen synspunkter som folk skriver i en

nettkommentar ikke ville kommet frem i en fysisk samtale. Kanskje ville ikke personene engang deltatt fysisk. Slik sett er det en ekstra mulighet for å komme i kontakt med folk man ellers ikke ville nådd.

Men mest av alt ble det en enveis kommunikasjon, hvor jeg ikke kunne vite hvem publikummet var. Det største tapet var likevel den tredimensjonale, taktile opplevelsen av å være i samme rom som andre spesielt interesserte og reflektere rundt historiske gjenstander. Den taktile dimensjonen ved at folk fikk fysisk kjenne på gamle drakter og diskutere seg imellom kan ikke erstattes digitalt. Som alle sømmersker vet, så får man en ubotelig trang til vrenge drakten for å se sømmene på vranga. Dette var mulig siden vi hadde delt ut hvite hansker. På denne måten kunne vi inkludere publikum i vår museale praksis på en fysisk måte. De fikk føle på gleden av at disse gjenstandene var i felles eie (det er offisielt kommunen som eier både bygg og gjenstander som museet forvalter). At det var deres gjenstander som vi tar vare på for dem og som de kunne oppleve gjenkjennelse ved og la seg inspirere av. I tillegg til det faglige fokuset i prosjektet, var dette en av målsetningene: at lokalbefolkninga skulle føle sterkere eierskap til museet, og et middel var å involvere dem i forvaltningen av samlingene. Det å bruke kofter lever i beste velgående i Nesseby, og slike temadager med historiske gjenstander i fokus vander seg derfor både bakover og fremover. Alle draktene er fotografert og ligger tilgjengelig på digitaltmuseum.no – men folk var lykkelige over å få ta på dem med sine egne hender.

Når jeg så responsen på den første videoene som ble lagt ut, tenkte jeg at dette må jeg bare fortsette med. Så jeg lagde en presentasjon om koftesyersker, som ble lagt ut til kvinnedagen 8.3. Den fikk enda flere seere. Digitale presentasjoner er som sagt noe helt annet enn temadager på museet – så når det blir mulig vil jeg igjen ta opp temadagene i fysisk format. Men, jeg tror at den digitale formidlingen kan være med på å gi flere et innblikk i hva vi jobber med på museet, og forhåpentligvis skape refleksjon og nysgjerrighet. Derfor tror jeg at det i post-korona perioden vil bli i både pose og sekk, fysisk for de lokale og digitalt for alle. Nettutstillinga som er under produksjon vil være et bidrag til dette.